

1 0 2 1

A Magyar Hírlap hétfői melléklete
2017. október 21.
Szerkesztette: Petán Péter
Művészeti vezető: Salát Zalán Péter

S a t í r o z á s

Petőfi Sándor: Föltámadott a tenger'

*Föltámadott a tenger,
A népek tengere;
Ijesztve eget-földet,
Szilaj hullámokat vet
Rémítő ereje.*

*Látjátok ezt a táncot?
Halljátok e zenét?
Akik még nem tudtátok,
Most megtanulhatjátok,
Hogyan mulat a nép.*

*Reng és üvölt a tenger,
Hánykódnak a hajók,
Súlyednek a pokolra,
Az árboc és vitorla
Megtörve, tépve lóg.*

*Tombold ki, te özönvíz,
Tombold ki magadat,
Mutasd mélységes medred,
S dobáld a fellegekre
Bőszült tajtékodat;*

*Jegyezd vele az égre
Örök tanúságul:
Habár fölül a gálya,
S alul a víznek árja,
Azért a víz az úr!*

Voltak, láttak, győztek

„Ebben a gyönyörű, de félelmetesen izgalmas harcban Sárosi volt a hadvezér, de hős volt a csapat minden tagja”

Zöld sasok Rómában

Éppen nyolcvan évvel ezelőtt, 1937 szeptemberében-októberében játszotta a Ferencváros történetének egyik leghíresebb döntőjét, a Közép-európai Kupa (Mitropa Kupa) fináléját. A trófea fénye már régen megkopott, talán a szereplők neve is a feledés homályába vész – mindkettőért kár. Hiszen a Fradi és a Lazio csatájában szinte minden benne volt, ami maga a 20. század: politika, kultúra, futball, szövetségesek, ellenfelek, magyarok külföldi sikerei, pénzügyek, gazdagság, szegénység, minőség, fejlődés, no de álljunk is le a jellemzők felsorolásával. Nézzük magát a történetet!

A Közép-európai Kupa a múlt század húszas-harmincas éveinek Bajnokok Ligája volt. Pici, de tényleg csak kicsi túlzással. Az egyetlen fontos különbség a két torna rendszerre között, hogy a KK mégis csak egy regionális torna volt, amelyben azonban a kontinens legerősebb klubjai vettek részt. Az angolok (és a skótok) nem, de ők a második világháború előtt a világbajnokságokat is bojkottálták. Akár messzire vezető gondolatokat is szül-

het, hogyan csúszott át évtizedek alatt az európai (ebben az értelemben csak kontinentális) futball legszükebb elitjét jelző satírozás Közép-Európából Nyugat-, illetve Délnyugat-Európába a térképen. Talán nem csupán magunkat áztatjuk azzal az – eredményekkel alátámasztható – tézissel, hogy a húszas-harmincas években a mi régióink jelentette az európai klubfutballnak azt, amit aztán az ötvenes évek közepétől, az európai kupasorozat kiírásának kezdetétől előbb Európa „latin” futballjának három meghatározó országa (Spanyolország, Olaszország és Portugália), majd a hatvanas évektől Anglia, az NSZK és Hollandia. Hogy majd aztán a nyolcvanas évek végétől az a négy ország uralkodjon, amelynek bajnokságait egyszerűen top-ligáknak szoktuk hívni: Anglia, Németország (eleinte NSZK), Olaszország és Spanyolország.

A harmincas években (ismét csak: a kontinensen) két kivétellel ott volt a legerősebb a futball, ahol a legnívósabb az élet, ahol leginkább virult a tudomány, a művészet és a kultúra is: Bécsben, Budapesten, Prágában, Rómában. (A két kivétel Berlin és Párizs.

Mindkettőnek megvan a magyarzata. A harmincas években az államilag kiemelten támogatott német sportpolitika egyrészt nem a labdarúgást állította a fókuszba, másrészt kifejezetten tiltotta a profizmust. Például 1930-ban egy évre eltiltotta az előző évben bajnok, s lenyűgöző eredménye miatt a következő szűk másfél évtizedben a rezsím kedvencének vélt Schalke 04 játékosait, sőt maga a klub is csak féléves szilencium után térhetett vissza a Nyugatnémet Alsözövetségbe. A franciák is csak jóval a közép-európaiak után, 1932-ben vezették be a profizmust, ráadásul az első időszakban szinte minden csapat harmadát, néha felét magyar, osztrák vagy éppen más nemzetbeli külföldiek adták.)

A közép-európai futball szerepét és dominanciáját jól érzékeltették a világbajnokságok is. A harmincas évek két, Európában rendezett tornáján mind a három döntős (1934-ben Olaszország és Csehszlovákia, 1938-ban Olaszország és Magyarország) futballértelemben közép-európai volt. A régióban a legfontosabb szerepet játszó négy ország közül az olaszok megnyerték két világbajnokságot,

a csehszlovákok 1934-ben másodikok lettek, 1938-ban óriási csatában kiestek a brazilok ellen. Az osztrákok 1934-ben vb-elődöntőt játszottak, ahol kikaptak a Squadra Azzurrától, 1938-ban az Anschluss, a német bevonulás miatt nem indulhattak. Magyarország 1934-ben a negyedöntőig, 1938-ban a döntőig jutott, mindkétszer a régió egy másik csapatától, előbb az osztráktól, majd az olasz-tól kapott ki.

Ameddig a válogatottak frontján a Vittorio Pozzo által irányított Squadra Azzurra szinte mindent megnyert (a két vb-arany mellett az 1936-os olimpiát, valamint az 1930-ban és az 1935-ben zárult Európa Kupát), a klubcsapatok vetélkedése sokkal kiegyensúlyozottabb képet mutatott. Az először 1927-ben kiírt Közép-európai Kupában 1939-cel bezárólag tizenhárom sorozatot játszottak le, az osztrákok és a magyarok négyet-négyet, a csehszlovákok háromat nyertek meg, az olaszok viszont csak kettőt. Nagyjából hasonló a helyzet a döntős helyeket nézve is.

Fent: Jelenet a Ferencváros és a római Lazio budapesti KK-döntőjéről, Giacomo Blason, az olaszok kapusa hárít a magyar csatároknak, Sárosi György, Kiss Gyula és Kemény Tibor elől. Lent: Emlékkép a Fradi keretéről, eredeti aláírásokkal. Állnak, balról: Háda, Kiss, Jászberényi, Kemény, dr. Sárosi, Lázár, Polgár, dr. Springer Ferenc elnök, Toldi, Korányi, Rauchmaul Emil edző. Elöl: Sárosi III, Tánczos, Magda

Folytatás az I. oldalról

Magyar részről jellemzően a Ferencváros, az Újpest és az MTK profi alakulata, a Hungária FC szerepelt a KK-ban. Az összesen hét első vagy második helyezését kizárólag a zöld-fehérek és a lila-fehérek nevéhez fűződött. Ugyan a Ferencváros 1928-ban megnyerte a második, majd az Újpest, amely bő fél évvel később Genfben a bajnokok bajnoka lett egy máig gyakran emlegetett tornán, 1929-ben a harmadik KK-t, a magyar klubfutball aranykora, s egyben a legnagyobb KK-sikerek időszaka 1935 és 1939 közé esett. Abban az időszakban (1936 kivételével) a Ferencváros minden évben döntőt játszott, 1937-ben nyert is, míg 1939-ben az Újpest ellen veszítette el a finálét.

Hiába voltak a mi csapataink végeredményben sikeresebbek az olaszoknál, mégis tartottak tőlük. Nem ok nélkül: egyetlen nemzet klubjai ellen sem ment kevésbé a nemzetközi porondon. Az 1937-es, Lazio elleni KK-döntőt úgy várta a Ferencváros, hogy a calcio nagymenői a KK addigi tizenegy olasz-magyar párharcából kilencet megnyertek. A válogatottjuk 1925-től kezdődően akkor már tizenegy találkozóon veretlen volt a meggyipiros mezések ellen. Az olaszok „felsőbbrendűségére” rájátszott a korabeli magyar sajtó is, amely a nagypolitika szövetségi viszonyára alapozva magasaltta az olaszokat.

A tónusra jellemző, hogy az 1930. május 11-i Európa Kupa-mérkőzés előtt (az volt az első válogatott mérkőzés, amelyet a Magyar Rádió élőben a helyszínről közvetített) a Nemzeti Sport így köszöntötte Drehr Imre MLSZ-elnök beszédéből idézve a vendégeket: „Közös múlt, közös szenvedések pecsételték meg, világgégek kohójában acélosodott meg az a két kéz, amely merész szorítással fonódik össze, mély nézéssel, nagy bizakodással merül egymásba az olasz és magyar nemzet pillantása.”

A Ferencvárosra 1937-ben a döntőben a pályán a Lazio várt. A római „sasok” alelnöke és tényleges vezetője egyébként Giorgio Vaccaro tábornok, a fasiszta párt egyik vezetője, egyben az olasz sportfőhatóság, a CONI, valamint a FIGC, az Olasz Labdarúgó-szövetség első embere volt. Talán ez is magyarázza, miért volt sokkal, de sokkal több állami pénz akkoriban az olasz futballban, mint a magyarban. Miért volt az ottani fizetésekhez, lehetőségekhez képest csak szegény rokon a miénk. Háromnegyed évvel később, a két válogatott

által vívott világbajnoki döntő után az olaszok repülőgéppel, a magyarok harmadik osztályú vasúti kocsikon utaztak haza Párizsból.

Az olasz csapatot Viola József, a korábbi magyar válogatott fedezet edzette. Manapság, a fentebb már citált sok érdem mellett szemet szűr az is, hogy sok külföldi, sőt olasz élcsapatot magyar edző irányított. A valóságban azonban az a helyzet, hogy némi túlzással a magyarok tanították futbalozni a harmincas évekre a világ legjobbjai közé emelkedő olaszokat. Az 1934-es világbajnokság előtti első osztályú bajnokságban tizennégy magyar edző dolgozott. Közéltve a KK-döntő időpontjához: az 1936–1937-es olasz bajnokság első három helyezettjének szakvezetője Weisz Árpád (Bologna), Viola József (Lazio) és Feldmann Gyula (Torino) volt.

A Ferencváros az 1937-es KK-sorozatban előbb a kor egyik legjobb prágai csapatát, a Slaviát, utána a bécsi Viennát, majd az elődöntőben az Austriát ejtette ki. A hátról a középső sem volt rossz csapat (1931-ben megnyerte a KK-t), de a másik kettő közül a bécsi lila-fehérek 1936-ban, a prágai „vörös csillagosok” 1938-ban nyertek, így hát mindkettő a legszűkebb elitbe tartozott. A címvédő, és a legendás Matthias Sindelar is sorában tudó Austriát a zöld-fehérek 6:1-re verték meg az Üllői úton. A túlzásokra egyáltalán nem hajlamos Nemzeti Sport másnap első oldalán huzárbravúrt, világraszóló diadalt emlegetett, a mérkőzés tudósítása a Megtörtént a csoda felcímet és A Ferencváros magyar szívvel páratlan győzelmet aratott címet kapta.

A Lazio ezzel szemben lényegesen könnyebb utat járt, a magyar sajtó szerint meglepetésre, ellenben a korábbi eredményeket tekintve a papírformának megfelelően elbűcsúztatta a Hungáriát, aztán kiejtette a svájci Grasshopperst, majd egy botrány miatt erőnyerő volt az elődöntőben.

A döntő első, 1937. szeptember 12-i mérkőzésén a Ferencváros 4–2-re megverte a Laziót. Ezúttal a Nemzeti Sport nem volt elájulva, azt kürtölte világgá az első oldalán, hogy „Nehezen győzött a tartalékos Ferencváros”, valamint, hogy a „Ferencvárosnak nem volt jó napja”. Miközben a kor legfontosabb kupadöntőjében megverte a világ akkori első számú játékosával, Silvio Piolával felálló ellenfelét.

Sárosi György, aki a magyarok szerint tudásban semmivel sem maradt el az olaszok középcsatárától, három gólt is lőtt. Akkor sztár volt akkoriban, hogy augusztus végén a színes fényképe szerepelt Incze Sándor rendkívül népszerű hetilapjának, a Színházi Életnek a címlapján. Soha máskor nem érte futballistát ekkora megtiszteltetés.

Toldi Géza a meccs utáni vacsorán boldogan mondta: „Ez a KK már a kezünkben van, nem engedjük ki!” Ám akadt, aki félve hozzátette: „Piola vezérletével a Lazio így is veszélyes ellenfél lesz Rómában.”

Az olaszok nagyon tartottak Sárosi dokortól az október 24-i visszavágó előtt – s nem ok nélkül. Costa gyors vezető gólja után néhány perc alatt fordított, így a 8. percben már 6–3 volt összesítésben az állás a Ferencváros javára. De a Lazio sem adta fel, Piola tizenhét perc alatt mesterhármast rúgott. A harmadik góljával a Lazio ledolgozta a Budapesten összeszedett hátrányt. Ám egy perc múlva Toldi Géza bombagóljával ismét a Fradi állt jobban.

A második féldőben erősödött az eső – és a csata is. Feszültté vált a légkör. A 61. percben Korányi kezezése után a Lazio – illetve Piola – büntetőt rúghatott, Háda óriási bravúrral kivédte. S ettől szárnyakat kaptak a csatárok, a 70. percben Kiss Gyula szerencsés góllal kiegyenlített (4:4), összesítésben ismét két góllal vezetett a Fradi.

A 80. perc történéseit idézve üssük fel a Nemzeti Sportnak a nagy mérkőzés másnapján megjelent számát:

„Toldi Keménynek adja ki a labdát. Kemény a jó labdát jól íveli középre, Sárosi ugrik érte, de a magas labda elszáll a ferencvárosi középcsatár feje fölé, ki egészen Táncosig, és a jobbszélső visszaíveli középre az ötös vonal és a tizenegyes pont közé. Sárosi az ötös vonal tájáról visszafelé fut és sem Provera, sem a közönség nem is áldodik arról, hogy ebből a lehetetlen helyzetből löni lehet, hiszen Sárosi teljesen háttal áll a kapunak, egy kissé a balösszekötő helyére húzódva, amikor találkozik a labdával. Ó azonban nem olyan legény, aki lehetetlennek látszó feladatoktól megijed és a kapunak háttal állva hirtelen, jobb lábbal kapura húzza a labdát, s az a középben dermedten álló Provera és a jobb kapufa között félmagasan a Lazio kapujába süvít. »Gyurka, Gyurka!« – kiabálja a kis magyar tábor, a fe-

rencvárosi játékosok pedig körülfogják Sárosit és csókolják sáros arcát. Ragyogó teljesítmény, ritkán látott szép gól.”

A Ferencváros 5–4-re megnyerte a római mérkőzést.

A Háda – Tátra, Korányi – Magda, Polgár, Lázár – Táncos, Kiss, Sárosi dr., Toldi, Kemény összeállítású Ferencváros nyert, a „főszurkoló” veszített. Aszlányi Károly, a tragikus sorsú író és újságíró a mérkőzés előtt megállapodott Viola Józseffel, a Lazio edzőjével, mondván, ha a Ferencváros elhódítja a serleget, a trénernek adja új, divatos zöld kalapját. Örült, hogy veszített...

„Magyarok Rómában, az élet kapujában, régi témája, régi vágyalma, összefoglalása a magyar nagyratörésnek, a világ homlokára való kívánczóságnak. Voltunk mi már Rómában sokszor a történelem folyamán, csodálkozó szemmel, kérő kézzel, Istent ostromló gondolattal, voltunk becses vendégek is, de inkább csak szegény rokonok, segített barátok. Vasárnap is voltunk, mi magyarok, Rómában, összeszorított ajakkal és görcsös akarással. Voltunk, láttak és győztünk” – ünnepelt a Nemzeti Sport.

„Ebben a gyönyörű, de félelmetesen izgalmas harcban Sárosi volt a hadvezér, de hős volt a csapat minden tagja” – írta a 8 Órai Újság.

Az Est utalt arra, hogy a közönség egy része nehezen viselte az olaszok vereségét: „Szép és felemelő volt, amikor a magyar és olasz himnusz hangjai mellett átadták a kupát és a Lazio által felajánlott Julius Caesar szobrot. Kevésbé volt szép, hogy a felelőtlen csőcselék egy része dühében megdobálta a magyarokat.”

A Budapesti Hírlap idézte Usetty Bélának, az MLSZ elnökének a csapat nevében Darányi Kálmán miniszterelnökhöz címzett táviratát: „A Ferencváros győztes csapata mély tisztelettel köszönti Nagyméltóságodat és további működésére Isten áldását kéri.”

Ez a diadal máig egyike a Ferencváros legnagyobb külföldi győzelmeinek. Az 1928-as, Rapid elleni 7:1-es KK-döntő, az olimpiai bajnok Uruguay elleni, 1929-es, montevideói 3:2, a Juventus elleni, 1965-ös VVK-győzelmet hozó 1:0, a Crvena zvezda elleni 1975-ös, tizenegyesekkel megnyert KEK-elődöntő mellett a valaha volt öt legnagyobb siker egyike.

RR

Válogatás Jókai Mór elbeszéléseiből

„ Amazok riadó harczenével közelítnek, bús, méla énekekkel ezek ”

Székely asszony

(4.)

Judit a halottasházhoz visszatért.

Ott gyűltek össze Sepsiszentgyörgy asszonyai magukat kisírni. Pedig sírhatott volna mindenki otthon is, halottja volt minden háznak.

Judit megállt közöttük az udvar közepén. Magas, uralkodó termete, átható szemei, hideg, erőteljes arca mutatá, hogy mi-kor a fiág kihalt, neki kell a fenmaradottak vezérének lenni.

Inte, hogy ne sírjanak. Mindenki elhallgatott.

Szután szólt hozzájuk, erős, csengő, reszketéstelen hangon. – Testvéreim! Sepsiszentgyörgy özvegyi, árvái, halljátok szómat! Isten nehéz kísértetekkel látogatta meg napjainkat. Túl kellett élnünk a nálunknál jobbkat, túl mindent, akit szerrettünk. Városunkban nincsen egy ház, mely valakire ne várna, valakire, aki vissza nem jó. Akárméddig éljünk, számunkra öröm nem terem többé. Megagghatunk, megöszülhetünk szomorú lakházainkban, éltünk jobb fele a föld alá van téve. De még ez nem legsúlyosabbika a csapásoknak, mik fejünkre mérvék. Azok helyett, akiket szerettünk, el fognak jönni azok, kik őket megölték. Látni fogjuk őket utcáinkon diadalmas zenével végigvonulni, látni fogjuk őket szobáinkban azon helyen ülve, mely kedveseink után üresen maradt. Az ismert hangok helyett hallani fogjuk az idegen szokat, s arcaikat özvegy bá-jait érni fogja az idegen kívánó tekintete. De én azon időt nem

fogom gyáván megérni. A halál mindent visszaad, amit az élet elvett, s a halált nem veheti el senki, mint az életet. Ha nem tudnám, hogy székely nők közt vagyok, búcsút vennék tőletek, s azt mondanám, egyedül megyek, egyedül cselekszem, egyedül halok meg. De ismerlek benneteket. Ott kell lennetek, ahol én leszek, tennetek azt, amit én, halottjaitokhoz méltóknak lennetek. Most haza fogtok menni, mindenki hordja fel vagyonai legbecesebbjét háza padlására, kapuit torlaszolja el szekerekkel, csak az ajtók maradjanak nyitva, rakjon tüzet a kandallóban, a gyermekek forraljanak vizet és olajat az üstben. Az első harangszóra mind ide fogtok jönni. A halottat kivisz-szük a város kapujába, ott az utca végén, a kapu előtt keresztben egy sírt ásnak neki, s ezzel a sírral be lesz zárva a város. Innen élve ki nem megy azontúl senki. Most menjetek, házaikat elrendezni. Az első harangszóra sietve gyűljetek ide.

Az asszonyok szétozlottak, egy sem sírt többé. Elfásultan, a kétségbeesés némaságával hazament mind. Tette azt, ami mondba volt, kapuit eltörleszolta, vizet és olajat forralt, kést köszörült, fejszét élesített. A kis gyermekek sírtak, ríttak a pitvarokban, maguk sem tudták, hogy miért.

Predialó felől a hegyiút kanyarulatában a távolban magas porfelleg oszlopoi kezdtek támadozni a Sepsiszentgyörgyre vezető úton közelegve.

A harang megkondult.

Egyetlen harangja volt ez Sepsiszentgyörgynek, a többit mind ágyúnak önték.

Most e harang kondulása jelenté, hogy nem szeretett vendégek jönnek.

– A készülőt húzzák!... A temetésre készülő verset... Kinek temetésére?... Az utolsó férfinak.

– A lélekharangot húzzák!... A halálra készítő csengettyút... Kinek a halálára?... Az egész városnak.

Sepsiszentgyörgy kapujához két csapat közelget. Egyik kívülről, a másik a városból.

Amazok mind férfiak, fegyveres, kemény vitézek. Emezek mind nők, leányok, gyöngé, fegyvertelen népség.

Amazokkal nehéz ágyúk, a halál diadalszekerei jönnek, hat-hat harcméntől vonatva. Ezekkel is egy szekér jó, az is a halál szekere, hat fekete paripától vonatva, a halottas kocsit, rajta a koporsó gyászfénylall betérítve.

Amazok riadó harczenével közelítnek, bús, méla énekekkel ezek, amazok lobogó zászlókkal, emezek lobogó fáklyákkal.

Mindkét csapat a kapu felé tart. Sír van jelölve az úton keresztbe.

– Azelőtt fognak találkozni mind a ketten.

Folytatjuk

Dunai életkép vidám famíliával és kéretlen evezőssel
A szerző archívumából

Képirás (71.)

Érdemes megtekinteni a bal szélén, az evezősben ringó, lesült félmeztelen fiatalembert, aki szemmel láthatóan nem tartozik a vidám társasághoz – őt ma „trollnak” mondanánk, aki kéretlenül is betolakodott a képbe.

Egy utolsó békés kirándulás

Ha minden igaz, a háttérben balra a még bontatlan-bányátlan Naszály magasodik, a csípőre tett kezű férfi könyökénél pedig Vác házai sejlenek föl. A fotó – ha igaz – 1938 szeptemberének végén készült, egy különlegesen meleg szeptember végi napon. Az tudható, a társaság hajóval utazott, ám hogy ez izomerővel hajtott csónakot vagy százszemélyes menetrend szerinti csavargózt jelentett, ma már nem deríthető ki.

Érdemes megtekinteni a bal szélén, az evezősben ringó, lesült félmeztelen fiatalembert, aki szemmel láthatóan nem tartozik a vidám társasághoz – őt ma „trollnak” mondanánk, aki kéretlenül is betolakodott a képbe.

A vízben álló, szintén balról látható alak amúgy korábban a Wodianer Fülöp és Fiainál, majd 1934-től a Franklin Társulatnál dolgozott mint szimpla hivatalnok. Ha nem szól közbe a második háború, bizonyos végighalad a ranglétrán – s onnan is megy nyugdíjba, ugyanis a vállalat a korban megszokott átlagtól csöppet többet gondoskodott alkalmazottairól.

S ha már a hajdani könyvpiac 1934-ig egyik legmeghatározóbb cégére került a szó, talán nem lesz érdektelen áttekinteni a Franklin által beolvasztott Wodianer múltját. A Leyrer József könyvkereskedő által életre hívott bolt 1795-ben egy aprócska helyiségben nyílt meg a hajdani Úri (ma Petőfi Sándor) utcában. Az üzletben kezdetben német nyelvű kiadványokat, romantikus történeteket, útleírásokat, filozófiai és vallástörténeti műveket kínáltak, majd idővel megjelentek a képeslapok és a kották is.

Leyrer József jó üzleti érzékről tanúságot téve az 1830-as évek elején egyre több magyar nyelvű nyomtatványt kezdett tartani. Különösen nagy sikert arattak, és nem kevés üzle-

ti hasznot hajtottak Széchenyi István írásai. Mivel az Úri utca hamarosan szűk lett, valamikor a harmincas évek vége felé átköltöztek a Városház térre. A nagyobb területen természetesen még gazdagabb lett a választék.

A kezdeti idők csúcának az 1848–49-es szabadságharc bizonyult, s akadt olyan hónap, amikor szabályosan szétkapkodták a kínálatot. A forradalom bukása után nem sokkal, 1850-ben Leyrer József meghalt, s mivel hivatalnok fia nem értett a könyvekhez, alkalmas társat keresett. Természetesen többen kínálkoztak, míg végül jó érzékkel az éppen húsz esztendő, amúgy a konkurens Kilián-testvéreknél eladóként szorgoskodó Lampel Róbert mellett döntött.

Az új vezető hatalmas lelkesedéssel fogott munkához, még több külföldi könyvet hozott hazánkba, majd az 1860-as évek elején ráállt a magyar történelmet tárgyaló művekre. Ugyancsak óriási mértékben dagasztotta a bevételt az az ötlet, hogy használt portékát kezdett árulni, s koránt sem mellékesen visszavásárlást ígért vevőinek. Jó sakkhúzásnak bizonyult egy kölcsönkönyvtár létrehozása is, olyannyira, hogy e három tevékenységi kör a megszűnésig fennmaradt.

Aztán 1854-ben komoly változás következett be a cég életében, mivel Lampel az esztendő elején közel százezer forintért kivásárolta az alapító fiát. Futott a szekér, ám hősünk sajnos 1874-ben váratlanul meghalt.

Az üzem – mert addigra azzá vált – egyik legjobb beszélőjének az 1856-ban alapított Wodianer Fülöp-féle nyomda számított. A pontos és szorgalmas tulajdonos a temetés után megjelent az özvegnél, hogy átvénné a boltot, mire az aszszony habozás nélkül igent mondott.

Az új igazgatónak két fia volt, akik az idő múltán egyre nagyobb szerepet kaptak. Albert foglalkozott a könyvkereskedéssel és kiadással, míg Hugó feladata a kezükben lévő három lap, a Mátvás Diák, a Kis Újság és a Budapest gondozása volt.

A forgalom jelentősen bővült, s a bevételek lehetővé tették, hogy egy új, díszesebb üzletbe költözzenek, melyet a Sugár, azaz a mai Andrásy út 21. szám alatt leltek meg. Kevesen hitték, hogy a siker éveiben indul el az a folyamat, mely végül a cég 1934-es vesztét okozta. Történt, hogy 1901-ben Wodianerék perbe kerültek az akkori idők másik óriási kiadójával, a Franklin Társulattal. A felek a díszes albumok piacának felosztásán veszttek össze. S bár harminchárom évnyi vita után a Franklin vesztett, Wodianerék úgy határoztak, az lesz a legjobb, ha egy tekintélyes részvénypakettért eladják mindenüket. A Franklin nem sokat teketóriázott, azonnal felszámolta a Wodianert – ám annyira nem voltak bolondok a gazdái, hogy a régi, a könyvpiacot jól ismerő dolgozókat is szélnek eresszék.

Visszatérve a bal szélén álló férfihoz. A havi fizetése 1938-ban közelítette a négyszáz pengőt, így „viccelhetett”, ha arra támadt kedve. Például egy ilyen, Duna-kanyari kirándulást is zokszó nélkül ki tudott fizetni, s az sem döntötte anyagi romlásba, ha a többieket meghívta egy sörre s pár sós percre valami folyamparti csárdában. A címbe szereplő utolsó békés szeptember pedig fokozottan igaz, hiszen novemberben Csehszlovákia kimúlásának első jeleként visszakerül majd a Felvidék magyar lakta része, egy év múlva pedig megtámadják Lengyelországot a németek és a szovjetek.

Lázin Miklós András